

TEKSTİL VE MODA TASARIMI ÇALIŞMALARI

Editör: Dr.Öğr.Üyesi Mehmet Yiğit ERSOYDAN

TEKSTİL VE MODA TASARIMI ÇALIŞMALARI

Editör

Dr.Öğr.Üyesi Mehmet Yiğit ERSOYDAN

yaz
yayınları

2024

TEKSTİL VE MODA TASARIMI ÇALIŞMALARI

Editör: Dr.Öğr.Üyesi Mehmet Yiğit ERSOYDAN

© YAZ Yayınları

Bu kitabın her türlü yayın hakkı Yaz Yayınları'na aittir, tüm hakları saklıdır. Kitabın tamamı ya da bir kısmı 5846 sayılı Kanun'un hükümlerine göre, kitabı yayınlayan firmanın önceden izni alınmaksızın elektronik, mekanik, fotokopi ya da herhangi bir kayıt sistemiyle çoğaltılamaz, yayınlanamaz, depolanamaz.

E_ISBN 978-625-6642-81-2

Temmuz 2024 – Afyonkarahisar

Dizgi/Mizanpaj: YAZ Yayınları

Kapak Tasarım: YAZ Yayınları

YAZ Yayınları. Yayıncı Sertifika No: 73086

M.İhtisas OSB Mah. 4A Cad. No:3/3
İscehisar/AFYONKARAHİSAR

www.yazyayinlari.com

yazyayinlari@gmail.com

info@yazyayinlari.com

İÇİNDEKİLER

Osmanlı Cilt Sanatında Natüralist Çiçeklerin Deri Üzerinde Kullanımı	1
<i>Serap YILDIRIM GEREN, Hatice ER, Ertan EROL</i>	
Sürdürülebilir Moda Tasarımı	24
<i>Sevil YILMAZ AYKUL</i>	
Takı Tasarımında Derinin Kullanımı: Estetik, Dayanıklılık ve Sürdürülebilirlik	37
<i>Hatice ER, Serap Yıldırım GEREN, Ertan EROL</i>	

"Bu kitapta yer alan bölümlerde kullanılan kaynakların, görüşlerin, bulguların, sonuçların, tablo, şekil, resim ve her türlü içeriğin sorumluluğu yazar veya yazarlarına ait olup ulusal ve uluslararası telif haklarına konu olabilecek mali ve hukuki sorumluluk da yazarlara aittir."

OSMANLI CİLT SANATLARINDA NATÜRALİST ÇİÇEKLERİN DERİ ÜZERİNDE KULLANIMI

Serap YILDIRIM GEREN¹

Hatice ER²

Ertan EROL³

1. GİRİŞ

Osmanlı cilt sanatları, tarihsel olarak zenginlikleri, estetik değerleri ve ustalıklarıyla önemli bir miras oluşturmuştur. Bu sanat, kitap ciltleme, süsleme ve bezeme gibi alanlarda büyük bir ustalıkla icra edilmiştir. Özellikle XVII. ve XVIII. yüzyıllarda, Osmanlı İmparatorluğu'nun zirvesinde olduğu dönemlerde, cilt sanatları büyük bir gelişim göstermiştir.

Osmanlı cilt sanatlarının belki de en çarpıcı özelliklerinden biri, doğadan ilham alınarak yapılan natüralist motiflerin kullanılmasıdır. Bu motifler arasında çiçekler, özellikle de lale, gül, sümbül gibi yaygın çiçek türleri, önemli bir yer tutmuştur. Çiçek motifleri, Osmanlı ciltlerinde estetik bir zenginlik ve derinlik sağlamıştır (Akpınarlı, H. F., & Balkanal, Z., 2012).

¹ Öğretim Görevlisi, Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Çorlu Meslek Yüksekokulu, Geleneksel El Sanatları programı, sygeren@nku.edu.tr, 0000-0003-0059-7188.

² Dr. Öğretim Üyesi, Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Çorlu Meslek Yüksekokulu, Tekstil, Giyim, Ayakkabı ve Deri Bölümü, Deri Teknolojisi Programı, her@nku.edu.tr, 0000-0003-2125-7406.

³ Öğretim Görevlisi, Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Çorlu Meslek Yüksekokulu, Tekstil, Giyim, Ayakkabı ve Deri Bölümü, Deri Teknolojisi Programı, eerol@nku.edu.tr, 0000-0002-2595-9387.

Natüralist çiçeklerin deri üzerindeki kullanımı, Osmanlı cilt sanatının inceliklerinden biridir. Bu motiflerin ustalıkla işlenmesi, cilt kapaklarına benzersiz bir güzellik katmıştır. XVIII. yüzyılın "Lale Devri" olarak adlandırılan döneminde, çiçek motiflerinin kullanımı özellikle yaygınlaşmış ve Osmanlı-Avrupa ilişkilerinin etkisiyle Batı tarzında da gelişmiştir. (Ak, R., & Çakır, Ş.)

Bu çalışmada, Osmanlı cilt sanatlarında natüralist çiçeklerin deri üzerindeki kullanımını detaylı bir şekilde incelenecektir. Bu motiflerin tarihçesi, kullanımı, teknik detayları ve örnekler üzerinden Osmanlı cilt sanatının estetik ve kültürel önemini ele alınacaktır. Ayrıca, natüralist çiçeklerin Osmanlı sanatında nasıl bir evrim geçirdiğini ve bu motiflerin Osmanlı cilt sanatlarındaki yerini tartışacağız.

Bu çalışmanın amacı, Osmanlı cilt sanatlarının zenginliğini ve çeşitliliğini vurgulamak, natüralist çiçek motiflerinin önemini anlatmak ve bu motiflerin deri üzerindeki kullanımının inceliklerini açıklamaktır. Bu şekilde, Osmanlı cilt sanatlarına olan ilgiyi artırmak ve bu sanatın kültürel mirasını korumak için bir katkı sağlamayı amaçlamaktadır.

2. OSMANLI CİLT SANATLARININ ÖNEMİ

Osmanlı cilt sanatları, imparatorluğun estetik ve kültürel mirasının önemli bir parçası olarak kabul edilir. Bu sanat dalı, kitapları ciltleme, süsleme ve bezeme işlemlerini içerir ve Osmanlı İmparatorluğu'nun çeşitli dönemlerinde büyük bir gelişim göstermiştir. Osmanlı cilt sanatlarının önemini anlamak için bazı anahtar noktaları göz önünde bulundurmak önemlidir (Ayдын, S., 2022).

Estetik Değer: Osmanlı cilt sanatları, göz alıcı güzellikte cilt kapakları, yazı kâğıtları ve kitap süslemeleri ile

karakterizedir. Sanatçılar, incelikli el işçiliği ve zarif desenlerle eserler oluşturmuşlardır. Bu sanat eserleri, dönemin estetik anlayışının ve zanaatkarlık ustalığının bir yansımasıdır.

Kültürel İfade: Osmanlı cilt sanatları, imparatorluğun çok çeşitli kültürel ve dini kimliklerinin bir ifadesidir. İslamî motifler, geometrik desenler ve natüralist unsurlar, Osmanlı ciltlerinde sıkça görülen öğelerdir. Bu eserler, İslamî sanatın zenginliğini ve çok yönlülüğünü yansıtır.

Korunması ve İncelenmesi: Osmanlı cilt sanatları, günümüze ulaşan çok sayıda eserle temsil edilir. Bu eserler, tarih, sanat tarihi ve kültürel çalışmalar için önemli bir kaynak teşkil eder. Ciltlerin incelenmesi, Osmanlı dönemi zanaatkarlık tekniklerinin ve stilistik özelliklerinin anlaşılmasına yardımcı olur.

Sosyal ve Ekonomik Rol: Osmanlı cilt sanatları, sadece sanatın bir ifadesi değil, aynı zamanda ekonomik ve sosyal bir rol de oynamıştır. Zanaatkarlar ve atölyeler, cilt sanatları yoluyla geçimlerini sağlamışlardır. Ayrıca, cilt sanatları Osmanlı dönemindeki lüks ve gösterişli yaşam tarzının bir sembolü olmuştur.

Osmanlı Sanatının Parçası: Osmanlı cilt sanatları, imparatorluğun diğer sanat disiplinleriyle sıkı bir şekilde bağlantılıdır. Tezhip, minyatür, hat ve diğer süsleme teknikleriyle birlikte kullanılarak kapsamlı sanat eserleri oluşturulmuştur. Bu sanat eserleri, Osmanlı kültürünün ve estetik anlayışının bir ifadesidir.

Osmanlı cilt sanatları, imparatorluğun zengin ve çeşitli sanat mirasının önemli bir parçasıdır. Estetik değeri, kültürel ifadesi, korunması ve incelenmesi, sosyal ve ekonomik rolü ve genel olarak Osmanlı sanatının bir parçası olması, bu sanat dalının önemini belirleyen ana unsurlardır (Kartal, M., & Tozun, H., 2022).

3. NATÜRALİST ÇİÇEKLERİN OSMANLI SANATINDA YERİ

Osmanlı İmparatorluğu, doğaya ve çiçeklere büyük bir hayranlık besleyen bir toplumun ürünü olarak çeşitli sanat dallarında natüralist çiçek motiflerine sıkça yer vermiştir. Natüralist çiçekler, Osmanlı sanatında hem estetik bir unsur olarak kullanılmış hem de çeşitli sembolik anlamlar taşımıştır (Duran, G., 2018).

Tezhip Sanatında: Tezhip, Osmanlı sanatının önemli bir parçası olup kitap süslemelerinde ve el yazmalarında kullanılan bir süsleme sanatıdır. Natüralist çiçek motifleri, tezhip sanatında önemli bir yer işgal etmiştir. Özellikle XVI. yüzyılın sonlarından itibaren tezhip sanatında daha gerçekçi ve detaylı çiçek motiflerine rastlanır. Gül, lâle, sümbül gibi çiçekler, tezhip sanatında incelikle işlenmiş ve eserlere estetik bir değer katmıştır.

Minyatür Sanatında: Osmanlı minyatür sanatı, natüralist çiçek motiflerini içeren pek çok esere ev sahipliği yapmıştır. Minyatürlerde bahçe manzaraları, saray sahneleri ve doğa manzaraları sıkça betimlenirken, bu manzaralarda çeşitli çiçeklerin detaylı bir şekilde işlendiği görülür. Çiçekler, minyatürlerin zenginlik ve estetik değerini artırarak Osmanlı sanatının görsel çekiciliğini güçlendirmiştir.

El Yazmalarında ve Kitap Süslemelerinde: Natüralist çiçek motifleri, Osmanlı el yazmalarının ve kitaplarının süslemelerinde sıklıkla kullanılmıştır. Kitap kapaklarında, başlangıç sayfalarında ve yazı içindeki süslemelerde çeşitli çiçek motiflerine rastlanır. Bu motifler, kitapların değerini ve önemini vurgulayarak görsel bir cazibe oluşturmuştur.

Seramik ve Cam İşçiliğinde: Osmanlı döneminde seramik ve cam işçiliği önemli bir yer tutmuştur ve bu sanat dallarında da natüralist çiçek motifleri sıkça kullanılmıştır. Çini işçiliğinde ve cam işleme sanatlarında çeşitli çiçek motifleriyle bezenmiş

eserlere sıkça rastlanır. Bu motifler, seramik ve cam ürünlerinin estetik değerini artırarak göz alıcı eserlerin ortaya çıkmasını sağlamıştır.

Tekstil Sanatlarında: Osmanlı tekstil sanatlarında da natüralist çiçek motiflerine sıkça rastlanır. Kumaşlarda, halılarda ve diğer tekstil ürünlerinde çeşitli çiçek motifleriyle işlenmiş desenlere sıkça rastlanır. Bu motifler, tekstil ürünlerine canlılık ve renklilik katmıştır.

Natüralist çiçek motifleri, Osmanlı sanatında doğanın güzelliklerine olan hayranlığı ve sanatçıların ustalığını yansıtan önemli bir unsurdur. Bu motifler, sanat eserlerine derinlik, estetik bir değer ve sembolik anlamlar katmıştır, aynı zamanda Osmanlı kültürünün doğa ve çiçeklere verdiği değeri de göstermiştir (Eryılmaz, B., 2023).

3.1.Osmanlı Cilt Sanatında Natüralist Çiçek Motifleri

Natüralist çiçek motifleri, Osmanlı sanatında önemli bir yer tutar ve zaman içinde çeşitli dönemlerde farklı şekillerde kullanılmıştır. Bu motifler, Osmanlı cilt sanatlarında özellikle kitap ciltlerinde, tezhip süslemelerinde ve diğer dekoratif çalışmalarda sıkça görülür. Natüralist çiçeklerin Osmanlı sanatındaki yeri şu şekilde özetlenebilir (Ayдын, S., 2022).

Estetik ve Süsleme: Natüralist çiçek motifleri, Osmanlı sanatında estetik değeri yüksek süslemeler olarak kullanılmıştır. Kitap ciltlerinde ve tezhip çalışmalarında çiçeklerin detaylı ve doğal tasvirleri, eserlere görsel zenginlik katmıştır. Bu motifler, sanat eserlerine canlılık ve renklilik getirerek estetik bir görünüm sunmuştur.

Doğanın Yansıması: Natüralist çiçek motifleri, doğanın güzelliklerinin Osmanlı sanatına yansıtılmasında önemli bir rol oynamıştır. Bu motifler, çeşitli çiçek türlerinin gerçekçi ve detaylı tasvirleriyle doğanın zenginliğini ve çeşitliliğini yansıtır. Osmanlı

döneminde doğaya duyulan hayranlık ve saygının bir ifadesi olarak kabul edilirler.

Kültürel ve Sembolik Anlamlar: Natüralist çiçek motifleri, bazı kültürel ve sembolik anlamları da içerebilir. Örneğin, belirli çiçek türleri İslam kültüründe veya Osmanlı toplumunda belirli duyguları veya değerleri simgeler. Bu nedenle, çiçek motiflerinin seçimi ve kullanımı, eserin anlamını derinleştirebilir ve izleyiciye belirli bir mesaj iletebilir.

Teknik ve Zanaatkarlık: Natüralist çiçek motiflerinin detaylı ve hassas tasvirleri, Osmanlı dönemindeki zanaatkarların ustalıklarını sergileme fırsatı sunmuştur. Bu motiflerin işlenmesi, cilt sanatlarında, tezhip çalışmalarında ve diğer süsleme alanlarında büyük bir beceri ve titizlik gerektirir. Bu nedenle, natüralist çiçek motifleri, Osmanlı zanaatkarlarının ustalıklarını ve sanatlarındaki ileri düzeydeki teknik yeteneklerini göstermek için önemli bir araç olmuştur.

Dönemsel Değişimler ve Etkileşimler: Osmanlı sanatında natüralist çiçek motiflerinin kullanımı, zaman içinde çeşitli dönemsel değişimlere ve etkileşimlere uğramıştır. Batı etkisinin artmasıyla birlikte, natüralist çiçek motifleri bazı dönemlerde daha gerçekçi bir tarzda işlenmiş veya Batı tarzında yeniden yorumlanmış olabilir.

Natüralist çiçek motifleri Osmanlı cilt sanatında estetik, sembolik ve kültürel öneme sahiptir. Doğanın güzelliklerinin ve çeşitliliğinin yansıtılması, zanaatkarların ustalıklarının sergilenmesi ve dönemin estetik anlayışının bir ifadesi olarak bu motifler, Osmanlı sanatının zengin ve çeşitli mirasının önemli bir parçasını oluşturur (Çakmak, Y., 2021).

4. XVIII. YÜZYILIN LALE DEVRİ VE ÇİÇEKLERİN YAYGINLAŞMASI

XVII. yüzyılın ikinci yarısından itibaren Osmanlı İmparatorluğu'nda siyasi ve ekonomik zayıflık arttı ve bu dönemde sanat da gerilemeye başladı. XVI. yüzyılın güçlü nakış sanatı, XVII. yüzyılın nakkaşlarının gerisinde kaldı ve ileri gidemedi. Bu dönem, Osmanlı sanatının özellikle kitap süslemelerinin en durgun olduğu dönem olarak kaydedildi. (Salbacak, D. Ö. Ü. S.)

XVII. yüzyılın başlarından itibaren Osmanlı süsleme sanatı, batı kültürüne doğru yönlendirilmeye başlandı ve üslupta değişiklikler meydana geldi. Bu dönemde çiçek motifleri yerine çiçek dolu vazolar, meyve çanakları ve benzeri motifler ön plana çıktı. Sultan III. Ahmed döneminde ise Osmanlı'da Batı etkilerinin ilk belirtileri görüldü. Bu dönemde Osmanlı süsleme sanatında Batı etkileriyle birlikte natüralist çiçek üslubu da devam etti (Baysal, A. F., 2017).

XVIII. yüzyılın ilk yarısında Lâle Devri ile birlikte Osmanlı-Avrupa ilişkileri arttı ve Osmanlı ülkesinde Batı etkileri hızla hissedilmeye başlandı. Bu dönemde Osmanlı süslemelerinde Barok ve Rokoko üslupları egemen oldu ve natüralist çiçek motifleri daha da gelişti. Çiçekler, tezhip sanatında geniş bir kullanım alanına sahipti ve özellikle çiçek ressamlığı bu dönemde parlak bir şekilde gelişti. (<https://www.zdergisi.istanbul/makale/osmanli-kitap-sanatlarinda-naturalist-uslupta-cicekler-37>)

Türk rokokosunda tasvir edilen çiçekler, genellikle lâle, gül, sümbül, karanfil, menekşe, kasımpatı, papatya, nergis gibi günlük yaşıntıda sıkça rastlanan çiçek türleriydi. Natüralist çiçek motifleri, Osmanlı sanatının klasik döneminde olduğu gibi XVIII. yüzyıl boyunca sanatın çeşitli alanlarında kullanıldı. Bu dönemde natüralist çiçek motifleri, çiçek ressamlığının gelişmesine büyük

katkı sağladı ve Osmanlı sanatında önemli bir yer edindi (Tüfekçi, S. K., 2020; Duran, G., 2018).

XVIII. yüzyılın ikinci yarısında Osmanlı sanatında yeni bir akım başladı ve Batı kültüründen etkilenen sanatçılar, şükûfe üslubunu geliştirerek natüralist çiçekleri daha da detaylı bir şekilde resmettiler. (Büyükyazıcı, M., & Eryılmaz, B., 2023). Bu dönemde çiçek motifleri, kitap süslemelerinden serbest çalışmalara kadar geniş bir yelpazede kullanıldı. Osmanlı sanatındaki natüralist çiçek üslubu, XVIII. yüzyılın sonlarına kadar etkisini sürdürdü ve XIX. yüzyıla kadar devam etti.

4.1.Lâle Devrinin Osmanlı Cilt Sanatına Etkisi

XVIII. yüzyılın Lâle Devri, Osmanlı cilt sanatında önemli bir etki yaratmıştır. Bu dönemde lâle motifinin ve diğer çiçek motiflerinin yaygınlaşması, cilt sanatında da belirgin bir şekilde görülmüştür. Lâle, güzellik, zarafet ve yaşamın sembolü olarak kabul edildiği için cilt sanatında da sıkça kullanılmıştır. İşte XVIII. yüzyılın Lâle Devri'nin cilt sanatına etkilerinden bazıları (Aydın, S., 2022):

Desenlerde Lâle ve Çiçek Motiflerinin Yaygınlaşması: Lâle Devri, cilt sanatında desenlerde lâle ve diğer çiçek motiflerinin yaygınlaşmasına yol açmıştır. Kitap kapakları, ciltler ve diğer süslemelerde sıkça görülen lâle motifleri, sanatçıların ve ustaların eserlerine yansımıştır.

Renkli ve Canlı Süslemelerin Artışı: Lâle Devri'nin canlılık ve renklilik dönemi olarak kabul edilmesiyle, cilt sanatında da renkli ve canlı süslemelerin arttığı gözlemlenmiştir. Lâlelerin ve diğer çiçeklerin renkli ve detaylı bir şekilde işlenmesi, Osmanlı cilt sanatının karakteristik özelliklerinden biri haline gelmiştir.

Teknik ve İşçilikte Gelişmeler: Lâle Devri'nde cilt sanatında teknik ve işçilikte de gelişmeler yaşanmıştır. Ustalar,

lâle ve çiçek motiflerini işlerken daha incelikli ve detaylı çalışmalar yapmışlardır. Altın varak, oyma, kabartma ve diğer tekniklerin kullanımında artış görülmüştür.

Lâle Devri Eserlerinin Değer Kazanması: XVIII. yüzyılın Lâle Devri'ne ait ciltli eserler, zamanla büyük bir değer kazanmıştır. Bu eserler, lâle motiflerinin ve çiçek süslemelerinin bolca bulunduğu nadir örnekler olarak koleksiyoncular ve sanatseverler tarafından büyük ilgi görmüştür.

Osmanlı Cilt Sanatının Zenginleşmesi: Lâle Devri, genel olarak Osmanlı sanatının zenginleştiği bir dönem olarak kabul edilir. Bu dönemde, cilt sanatı da lâle ve çiçek motiflerinin yaygınlaşmasıyla daha da zenginleşmiş ve çeşitlenmiştir.

XVIII. yüzyılın Lâle Devri, Osmanlı cilt sanatında lâle ve çiçek motiflerinin ön plana çıkmasıyla önemli bir dönemdir (Duran, G., 2018). Bu dönemin etkileri, günümüzde hala Osmanlı cilt sanatı eserlerinde görülebilir ve bu eserler sanat tarihçileri ve koleksiyoncular tarafından büyük bir değer taşır.

5. NATÜRALİST ÇİÇEKLERİN DERİ ÜZERİNDEKİ UYGULAMA TEKNİKLERİ

Natüralist çiçeklerin deri üzerindeki uygulama teknikleri genellikle deri işçiliği ve süsleme sanatlarının özel bir dalı olan "deri ciltçilik" veya "deri kaplama sanatı" kapsamında incelenir. Bu teknikler, çiçek motiflerini deri yüzeyine işlemek veya uygulamak için kullanılır (Uşan, H., 2022).

El Oymacılığı:

Natüralist çiçek motiflerinin deri üzerinde işlenmesinde el oymacılığı teknikleri kullanılabilir. Bu teknikte, özellikle yumuşak ve işlenebilir deri türleri seçilir ve çiçek motifleri el oymasıyla deriye işlenir. El oymacılığı, detaylı ve üç boyutlu çiçeklerin deri üzerine ustalıkla aktarılmasını sağlar.

Osmanlı cilt sanatı eserlerinde el oymacılığı en yaygın bir teknik olarak kullanılmıştır. Bu teknik ile ilgili daha detaylı bilgiler (Küçük, M., 2008):

Malzeme Seçimi:

- Deri ciltler için el oymacılığı yaparken, genellikle yüksek kaliteli ve işlenebilir deri ciltler tercih edilir. Bu, oyma işleminin deriye kolayca uygulanmasını sağlar.
- Doğal deri ciltleri, özellikle yumuşak ve kalınlığı uygun olanlar, el oymacılığı için idealdir.

Desen Hazırlama:

- İlk adım, işlenecek çiçek motiflerinin belirlenmesi ve desenlerinin hazırlanmasıdır.
- Çiçek motifleri genellikle kâğıda veya kartona çizilir ve daha sonra deri cilde aktarılır.

El Oyma Araçları:

- El oymacılığı için özel olarak tasarlanmış çeşitli oyma aletleri kullanılır.
- Bu aletler genellikle ahşap veya metal yapıdadır ve farklı boyutlarda ve şekillerde gelir.
- İnce uçlu ve keskin aletler, detaylı işlemler için kullanılırken, daha geniş uçlu aletler, büyük alanların oyulmasında tercih edilir.

Oyma Tekniği:

- Oyma işlemi, deri cildin üzerindeki desene göre yapılır.
- Öncelikle, çiçek motifinin dış hatları belirginleştirilir ve daha sonra iç detaylar işlenir.
- Oyma işlemi, deriyi delmeden yüzeyin belirli kalınlıklarını çıkararak gerçekleştirilir. Bu, çiçeklerin üç boyutlu bir görünüm kazanmasını sağlar.

Detaylı İşleme:

- El oymacılığıyla, çiçeklerin yaprakları, sapları, çiçek başları ve diğer detayları ustalıkla işlenebilir.
- Titizlikle yapılan oyma işlemi, çiçeklerin doğal görünümünü ve dokusunu yansıtmak için önemlidir.

Bitirme ve Koruma:

- Oyma işlemi tamamlandıktan sonra, deri ciltler dikkatlice incelenir ve gerektiğinde düzeltilir.
- Son olarak, işlenen deri cilt uygun bir koruyucu ile kaplanabilir. Bu, çiçeklerin ve derinin uzun ömürlü olmasını sağlar ve renklerin solmamasını korur.

El oymacılığı, deri ciltler üzerinde natüralist çiçek motiflerinin detaylı ve estetik bir şekilde işlenmesini sağlayarak, sanat eserlerine veya dekoratif deri ürünlerine benzersizlik ve karakter katar. Bu teknik, ustalık gerektiren bir beceri olduğundan, deneyimli ve yetenekli el sanatçıları tarafından uygulanmalıdır. (Bayrak, H.)

5.1.Natüralist Çiçeklerin Deri Cildi Üzerindeki Uygulama Teknikleri

Deri Kabartma (Embossing):

- Bu teknik, çiçek motiflerinin deri cildinin yüzeyine kabartma olarak işlenmesini içerir.
- Öncelikle çiçek motifleri tasarlanır ve sonra deri üzerine aktarılır.
- Kabartma için genellikle özel metal araçlar veya kalıplar kullanılır.
- Deriye uygulanacak motif belirlendikten sonra, kabartma aracı derinin arkasından veya üzerinden geçirilerek motif deriye işlenir.

- Kabartma işlemiyle çiçeklerin yaprakları, çiçek başları ve diğer detayları deri üzerinde belirginleştirilir. (Alparslan, E., 2014).

Deri Boyama (Painting on Leather):

- Bu teknikte, çiçek motifleri doğrudan deri üzerine boyanarak uygulanır.
- Uygun deri boyaları kullanılarak çiçeklerin renkleri ve detayları deriye aktarılır.
- Boyama işlemi, önceden belirlenmiş bir desene veya serbest el çizimine göre gerçekleştirilir.
- Boya katmanları dikkatlice uygulanarak çiçeklerin renk geçişleri ve detayları sağlanır.
- Boyama işleminden sonra deri koruyucu bir madde ile kaplanabilir, böylece renkler uzun süre dayanıklılığını korur. (Eryilmaz, B., 2023).

Deri Kesme ve Yapıştırma (Leather Cutting and Inlaying):

- Bu teknik, farklı renklerdeki deri parçalarının kesilerek çiçek motiflerinin oluşturulmasını içerir.
- Kesilen deri parçaları, ana deri üzerine yerleştirilir ve yapıştırılır.
- Kesme ve yapıştırma tekniğiyle çiçeklerin renkli ve katmanlı bir görünüm elde edilir.
- Bu teknikle, çiçeklerin yaprakları, sapları ve çiçek başları için farklı renklerdeki deri parçaları kullanılabilir. (Bağcı, V., & Kiper, E., 2023).

Deri İşleme ve Nakış (Leather Tooling and Embroidery):

- Bu teknikler, çiçek motiflerinin deri üzerine işlenerek veya nakış tekniğiyle uygulanarak deri cildinin üzerine aktarılmasını sağlar.
- Deri işleme araçları veya nakış iğneleri kullanılarak çiçeklerin detayları ve dokusu deriye işlenir.

- İşleme veya nakış işlemiyle çiçeklerin yaprakları, çiçek başları ve diğer detayları deri üzerine işlenir.
- Bu tekniklerle çiçeklerin gerçekçi bir şekilde ortaya çıkarılması ve deri üzerinde yüksek kaliteli bir görünüm elde edilmesi sağlanır. (Büyükyazıcı, M., & Eryılmaz, B., 2023).

Deri Transfer Baskı (Leather Transfer Printing):

- Bu teknik, çiçek motiflerinin önceden hazırlanmış transfer baskılar aracılığıyla deri cildinin üzerine aktarılmasını içerir.
- Transfer baskılar, özel mürekkepler veya transfer kağıtları kullanılarak çiçek desenleri deriye basılır.
- Baskı işlemiyle çiçeklerin renkli ve detaylı bir şekilde deri üzerine aktarılması sağlanır.
- Bu yöntem, büyük ölçekli ve tekrarlanan desenlerin hızlı bir şekilde deriye aktarılması için etkilidir. (Uşan, H., 2022).

Her bir teknik, farklı bir estetik ve sonuç ortaya çıkarır ve sanatçının tercihlerine, projenin gereksinimlerine ve kullanılan malzemelere bağlı olarak seçilir. Deri üzerindeki çiçek uygulamaları, sanat eserlerine veya dekoratif deri ürünlere benzersizlik ve görsel çekicilik katmak için kullanılabilir.

6. NATÜRALİST ÇİÇEKLERİN OSMANLI CİLT SANATLARINDAKİ ÖRNEKLER VE İNCELENEN ESERLER

Natüralist çiçek motiflerinin Osmanlı cilt sanatlarındaki örneklerini incelemek, deri ciltlerin estetik ve sanatsal değerini anlamak açısından önemlidir. Bu örnekler, Osmanlı dönemi el yazmalarının ciltlerinde, kitap kapaklarında ve çeşitli deri

eserlerde bulunabilir. İşte bu tür örneklerden bazıları: (Koparan, Y., & Özder, L.)

Görsel 1. Muzaffername Cildinin İç Kapak Süslemesi, TSM EH 1339

Kaynak:(Atasoy, 2002: 184).

Tezhip Süslemeli El Yazmaları:

- Osmanlı dönemi el yazmalarının ciltlerinde, tezhip sanatıyla birlikte natüralist çiçek motiflerinin kullanıldığı birçok örnek bulunur. Bu ciltler genellikle Kur'an-ı Kerim, Mevlid, şairlerin eserleri ve diğer dini veya edebi metinler için hazırlanmıştır.
- Natüralist çiçek motifleri, altın yaldız veya renkli mürekkeplerle işlenerek, deri ciltlerin estetik değerini artırır ve metnin ruhuna uygun bir süsleme sağlar.

Klasik Kitap Kapakları:

- Osmanlı dönemi kitaplarının ciltleri, natüralist çiçek motifleriyle süslenmiş olabilir. Bu motifler genellikle deri üzerine kabartma veya oyma teknikleriyle işlenir ve kitabın içeriği veya sahibiyle uyumlu bir tasarım oluşturur.
- Kitap kapaklarındaki natüralist çiçek motifleri, o dönemin estetik anlayışını yansıtarak görsel bir zenginlik ve estetik değer katmıştır.

Görsel 2. Karamemi Üslûbunda Yarı Üslûplaştırılmış Çiçek Motifleriyle Ruganî Kitap Kabı Bezemesi (Kırk Hadîs, 947/1540, TSMK.EH.2851)

Kaynak: (Duran,2018:182).

Süsleme Amaçlı Deri Eserler:

- Osmanlı döneminde, deri üzerine işlenmiş çeşitli süs eşyaları ve dekoratif objeler bulunur. Bu eserler arasında deri cüzdanlar, takı kutuları, aynalıklar ve benzeri aksesuarlar yer alabilir.
- Natüralist çiçek motifleri, bu tür süs eşyalarında da kullanılarak, ürünlere zarafet ve estetik bir hava katar.

Görsel 3. Ali Üsküdarî Lake Cilt Kapağı, Mecmua-i Gazelliyyat, İÜNEK, TY, nr. 5650

Kaynak: (Çağman, 1989: 458).

Görsel 4: Karanfil, Hayat Ağacı, Kır Çiçekleriyle Süslenmiş Kırk Hadis İç Kapak

Kaynak: (Aydın,2022:80).

Saray Kütüphanelerindeki El Yazmaları:

- Osmanlı saray kütüphanelerinde muhafaza edilen el yazmaları, natüralist çiçek motifleriyle süslenmiş ciltler içerebilir. Bu ciltler genellikle sarayın zengin koleksiyonunun bir parçası olarak korunur ve incelenir.
- Saray kütüphanelerindeki natüralist çiçek motifleriyle süslenmiş el yazmaları, Osmanlı sanatının zenginliğini ve estetik değerini yansıtan önemli örneklerdir.

Görsel 5. Muhsin Demironat’a Ait Pesend Üslûbundaki Yazma, (sol)

Kaynak: (Derman, 2012: 67).

**Görsel 6. Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, M-93 envanter
Numaralı Kur'an-I Kerim'in Natüralist Üslûptaki Cildi**

Kaynak: (Kahraman,2014:187).

**Görsel 7. Risale-i İstirahat el-Mulûk, İstanbul Üniversitesi
Kütüphanesi, A 6211**

Kaynak: (Demiriz, 2005: 160)

Bu örnekler, natüralist çiçek motiflerinin Osmanlı cilt sanatlarındaki çeşitli kullanım alanlarını ve estetik değerlerini göstermektedir. Bu eserler, Osmanlı dönemi sanatının ve

kültürünün izlerini taşıyan önemli yapıtlardır ve sanat tarihçileri tarafından incelenerek değerlendirilir (Toprak, F. A., 2016).

**Görsel 8. Mustafa El Üsküdari, Divan-ı Hazik, Cilt Kapağı
TSMK, EH.1682**

Kaynak: (Atasoy, 2002: 194-195)

7. SONUÇ

Natüralist çiçek motiflerinin Osmanlı cilt sanatlarındaki kullanımı, dönemin estetik anlayışının ve sanatın gelişim sürecinin önemli bir parçasını oluşturur. Bu motifler, Osmanlı dönemi el yazmaları, kitap kapakları, süs eşyaları ve saray koleksiyonları gibi çeşitli eserlerde görülür. Bu kullanım alanları, natüralist çiçek motiflerinin Osmanlı sanatında ve kültüründe ne kadar yaygın olduğunu ve önemli bir estetik değere sahip olduğunu gösterir.

Özellikle natüralist çiçek motiflerinin deri üzerindeki işlenme teknikleri, el oymacılığı gibi ustalık gerektiren yöntemlerle gerçekleştirilir. Bu teknikler, deri ciltlerde detaylı ve üç boyutlu çiçeklerin canlı bir şekilde aktarılmasını sağlar. El

işçiliğinin ve sanatkarlığın izlerini taşıyan bu eserler, Osmanlı dönemi sanatının incelenmesi ve değerlendirilmesi açısından büyük önem taşır.

Natüralist çiçek motiflerinin Osmanlı cilt sanatlarındaki yaygın kullanımı, dönemin estetik zevkini, doğaya duyulan hayranlığı ve sanatın evrensel dilini yansıtır. Bu motiflerin işlenmesi, sanatkarların ustalığını ve yaratıcılığını sergilerken, aynı zamanda dönemin kültürel ve estetik mirasının gelecek nesillere aktarılmasını sağlar.

Sonuç olarak, natüralist çiçek motiflerinin Osmanlı cilt sanatlarındaki önemi ve yaygın kullanımı, dönemin sanatının zenginliğini ve çeşitliliğini gösterir. Bu motiflerin işlenmesi, Osmanlı dönemi el sanatlarının ve süsleme geleneğinin önemli bir parçasını oluşturur ve günümüzde hala büyük ilgi ve değer görür.

KAYNAKLAR

- Ak, R., & Çakır, Ş. Geleneğin Mirası.
- Akpınarlı, H. F., & Balkanal, Z. (2012). 16-18. Yüzyıllarda İstanbul'da Üretilen Kumaşlarda Bitkisel Bezemelerin İncelenmesi. *Motif Akademi Halkbilimi Dergisi*, 5(10), 179-209.
- Alparslan, E. (2014). Kuyud-I Kadime Arşivinde Bulunan Deri Cilt Örneklerinin İncelenmesi. *Fine Arts*, 9(3), 150-161.
- Atasoy, N. (2002). Hasbahçe, Osmanlı Kültüründe Bahçe Ve Çiçek. *Koç Kültür Sanat Ve Tanıtım Hizmetleri Tic. A.Ş.*, İstanbul. Atasoy, N. (1971)
- Aydın, S. (2022). Osmanlı Kitap Sanatlarında Lale Motifi. *Tulips.*, 80.
- Aydın, S. (2022). Osmanlı Kitap Sanatlarında Lale Motifi. *Tulips.*, 80.
- Bağcı, V., & Kiper, E. (2023). 16 Ve 17. Yüzyıl Yaprak Ve Hatayi Motifli Osmanlı Kaftanlarından Esinlenilen Ev Tekstil Tasarımları Ve Örnek Uygulama. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 25(4), 1479-1508.
- Bayrak, H. Şükûfe Tarzı Çiçek Süslemelerinin Çini Üzerine Uygulamaları (Master's Thesis, Güzel Sanatlar Enstitüsü).
- Baysal, A. F. (2017). XVII. Yy. Agra Yapılarında Çiçek Üslubu. *Mutefekkir, Faculty Of Islamic Sciences*, 4(8).
- Büyükyazıcı, M., & Eryılmaz, B. (2023). 17. Ve 18. Yüzyıl Osmanlı Kitap Süsleme Sanatında Dört Çiçek: Lale, Gül, Karanfil Ve Sümbül Örneği. *Social Sciences Studies Journal (Sssjournal)*, 9(110), 6463-6486.
- Çağman, F. (1989). "Ali Üsküdarı", *Tdv İslam Ansiklopedisi*, (I1): 458, İstanbul.

- Çakmak, Y. (2021). Türk Cilt Sanatında ‘Yazma’ kavramı. Balıkesir İlahiyat Dergisi, (13), 221-248.
- Demiriz, Y. (2005). Osmanlı Kitap Sanatında Doğal Çiçekler, Yorum Sanat, İstanbul.
- Derman, F. Ç. (2012). Tezhip Sanatında Üslûplar Ve Sanatkârları. *Tdv İslam Ansiklopedisi*, 41, 61-68.
- Duran, G. (2018). Osmanlı Tezhip Sanatında Natüralist Üslûpta Çiçekler. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2(31), 177-199.
- Eryılmaz, B. (2023). Katı’sanatında Çiçek. İdil Sanat Ve Dil Dergisi, 12(103), 414-425.
- <https://www.zdergisi.istanbul/makale/osmanli-kitap-sanatlarinda-naturalist-ustlupta-cicekler-37> Erişim Tarihi: 17.12.2023
- Kahraman, G. (2014). Kaçar Lake Cilt Tezyinatı (Master's Thesis, Fsm Vakıf Üniversitesi), 187
- Kartal, M., & Tozun, H. (2022). Osmanlı Deri Cilt Sanatı Ve Sahtiyan-Meşin Kullanımı. *Journal Of Humanities And Tourism Research*, 12(3), 541-559.
- Koparan, Y., & Özder, L. Geleneksel Kültürümüzde Çiçek Motiflerinin Kullanım Alanlarından Örnekler Ve Dekoratif Sanatlar Eğitiminde Kullanımı.
- Küçük, M. (2008). Tire Necip Paşa Kütüphanesindeki, Necip Paşa Vakfına Ait El Yazma Eserlerin Çarkuşe, Yekşah Ve Zilbahar Cilt Kapağı Özelliklerine Göre Kataloglanması (Doctoral Dissertation, Sakarya Üniversitesi (Turkey)).
- Salbacak, D. Ö. Ü. S. Lale Devri Osmanlı İç Mimarisine Bir Örnek, Topkapı Sarayı Iıı Ahmed Yemiş Odası. Full Texts Book, 286.

- Toprak, F. A. (2016). Christie's Müzayedelerinde Satışa Sunulmuş XIX. Yüzyıl Osmanlı Dönemine Ait Mushaf-I Şerîf'lerde Serlevha Bezemeleri. Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi, 6(14), 130-145.
- Tüfekçi, S. K. (2020). Türk Tezhip Sanatında Rokoko Etkisi. Lale, 1(2), 12-24.
- Uşan, H. (2022). Kat'ı Sanatı Klasik Cilt Uygulaması.

SÜRDÜRÜLEBİLİR MODA TASARIMI

Sevil YILMAZ AYKUL¹

1. GİRİŞ

Endüstri Devrimi ile birlikte üretim ve tüketim ağı hız kazanarak sanayileşme ve yeni ekonomik sektörlerin ortaya çıkmasıyla birçok fabrika, iş yeri ve imalathane gibi bu sürece hizmet eden alanlar sürece dahil olmuştur. Bu üretim alanlarında meydana gelen çevresel sorunlarla birlikte, insan haklarını ve yaşamsal değerler tehlikeli boyutlara doğru ilerlemiştir. Dünya kaynaklarının dengesiz kullanımı, sera gazlarının atmosfere etkisi, hızlı nüfus artışı ve çevre kirliliği gibi birçok faktörün sürdürülebilir bir yaşamı tehdit ettiği, araştırmalar ve uluslararası raporlarca ortaya konmuştur.

Sürdürülebilirlik kelimesinin kökeni Latince "Sustinere" kelimesine dayanır. Sürdürülebilirlik; sürdürmek, sağlamak, devam ettirmek, desteklemek ve var olmak anlamlarına gelir (Tıraş, 2012). Türkçede "sürdürmek" fiilinden türemiş ve "sürdürülebilirlik" ismi oluşturulmuştur. Bu çerçevede, sürdürülemez kelimesinin zıttı olarak kullanılan "sürdürülebilir" kelimesi, "mevcut durumun korunması ya da devam ettirilmesi" anlamında kullanılır (Kılıç, 2012).

Sürdürülebilirlik, tekstil ve moda sektörünü farklı endüstriler ve disiplinler gibi içine almaktadır. Tekstil ve moda tasarımı açısından değerlendirildiğinde, üretim ve tüketimin farklı aşamalarında ortaya çıkan ve sürdürülebilirliği tehdit eden

¹ Öğretim Görevlisi, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Bucak Emin Gülmez Teknik Bilimler MYO., Moda Tasarımı Bölümü, syilmazaykul@mehmetakif.edu.tr, ORCID: 0000-0002-1827-1971.

çeşitli sorunlar ortaya çıkmaktadır. Tekstil moda tasarımı ürünlerinin doğaya etkileri sadece üretim safhası ile sınırlı kalmaz; bu ürünlerin nasıl kullanıldığı, nasıl geri dönüştürüldüğü ve nasıl bertaraf edildiği de ekolojik etkileri bağlamında önemi büyüktür (Türkmen, 2009).

Sürdürülebilirlik, yaşam kalitesinden ödün vermeden düşürmeden, tüketim toplumu anlayışından uzaklaşarak, çevresel, toplumsal ve ekonomik alanlarda evrensel dayanışmayı ön plana çıkartır (Özmehmet, 2008). Bu kavram, son 30 yılda gündeme gelse de aslında uzun birikimlerin sonucunda ortaya çıkmıştır (Şahin ve Odabaşı, 2018). II. Dünya Savaşı sonrasında hızlı sanayileşme, kapitalist, endüstriyel ve teknolojik gelişmelerle birlikte nüfus artışının kontrolsüz bir şekilde ilerlemesi ile doğal kaynaklar göz ardı edilerek, tüketim odaklı bir kalkınma süreci yaşanmıştır (Özmehmet, 2008).

Son yüzyılda hızlanarak artan tüketim sürecine karşı, son yıllarda üretim ve tüketim biçimleri dünyanın sürdürülebilir geleceği üzerini azaltmak için önemli bir mücadeleye başlanmıştır. Tasarımcılar, bu olumsuz tabloyu tersine çevirebilecek imkana sahip olmalarına rağmen, bu imkanı yeterince kullanmamaktadır. Bugün, kültürel dönüşümde büyük etkileri olabilecek tasarımcıların yalnızca %5'inden azı sürdürülebilirlik sorunlarıyla ilgilenmektedir. Günümüzde üretilen birçok tasarım ürünü ise sürdürülebilirlik üzerine düşünmeden, sadece işlev, form, stil, moda ve estetik konularına odaklanılmaktadır (Türkmen, 2011).

2. SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK NEDEN ÖNEMLİ?

Sürdürülebilirliği üretim ve tüketim açısından tehdit eden durumlar şu şekilde sıralanabilir (Şahin ve Odabaşı, 2018).

2.1.Doğal Kaynakların Sınırlı Ve Tükenebilir Olması

Dünyada doğal kaynaklar oldukça çeşitli, zengin ve sınırlı seviyededir. Bu kaynaklar yeryüzü üzerindeki tüm canlıların yaşamları için gerekli olan besinleri sağlamaktadır. Kaynakların tükenebilir olması yaşam döngüsü için tehlikelere yol açmaktadır.

2.2.Nüfus Artışındaki Aşırı Hız

Dünya nüfusunun kontrolsüz ve hızlı bir şekilde artması kaynaklarında yine kontrolsüz ve hızlı bir şekilde azalmasına neden olmaktadır. Özellikle son yüzyılın ikinci yarısından itibaren nüfus artış hızının aynı şekilde devam edeceğine yönelik beklentiler endişe yaratmaktadır.

2.3.Bugünkü ve Gelecekteki Kuşakların Kendi Gereksinimlerini Karşılama Haklarının Olması

İnsanların temel ihtiyaçlarını karşılaması bugün yaşayanların hakları olduğu gibi gelecek kuşaklarında bu temel ihtiyaçlardan hakları bulunmaktadır. Dünyada yer alan zenginlikler sınırlı olduğu için gelecek kuşaklara da bu zenginliklerin ulaştırılması gerekmektedir. Bu durum tüm insanların doğal haklarıdır.

3. SÜRDÜRÜLEBİLİR MODA

Tekstil ve moda sektörü, tarih boyunca varlığını sürdüren ve hala dünya çapında büyük bir endüstridir. Ancak, günümüzde bu endüstri doğaya verdikleri zararlar çok fazla boyutlara ulaşmıştır (Mangır, 2016). Ortaya çıkan sorunun çözülmesi için, sürdürülebilir malzemeler ve üretim yöntemlerinin benimsenmesi önemlidir.

Tekstil ve moda endüstrisi, işgücü ve üretim bağlamında en büyük ve en önemli endüstrilerden biri haline gelmiştir. Bu sektör, yalnızca 7 milyar insanın giysilerini değil, aynı zamanda

insanların evlerine de büyük katkı sağlamaktadır (Özdoğan ve ark., 2007). Dünyada, tekstil ve moda sektörü son 40 yılda 60 kat büyümüştür. Ülkemiz için de bu sektör oldukça önemlidir; 60 milyar dolarlık cirosu, yaklaşık 29 milyar dolarlık ihracatı ve 1 milyon kişiye sağladığı kayıtlı istihdamla ön plana çıkmaktadır (BSTB, 2014).

Tekstil ve moda endüstrisi tüketicilerin ihtiyaçlarını karşılamanın yanı sıra farklılık ve yenilik peşinde olan moda akımlarının hızlı döngüsüne göre tasarım ve üretim yapıldığında, ürünlerin kullanım süreleri kısalmaktadır. Firmalar, ürünlerini mümkün olduğunca hızlı şekilde piyasaya sürerek karlarını artırmayı hedeflemektedir (Can ve Ayvaz, 2017). Firmalar ürünlerinin piyasaya sürerken ürün konseptlerinde değişimlere giderek hem karlılığını arttırırken bir yanda da sürdürülebilir moda kavramına daha fazla önem vermektedirler.

Sürdürülebilir moda, yüksek kaliteli ve geri dönüştürülebilir ürünlerin merkezde olduğu bir akım olarak açıklanabilir. Bu akım, ekolojik zararlara, gereksiz alışverişe, üretim süreçlerinde çalışan işçilere yapılan haksızlıklara ve su ile enerji israfına karşı bir duruş sergiler (Tekin Akbulut, 2012; Yüksel ve Gürcüm, 2012). Sürdürülebilir moda içinde; ekomod, etik moda, yavaş moda, ekolojik moda, yeşil moda ve çevreci moda gibi kavramlar sıklıkla birbirlerinin yerine kullanılmaktadır (Mangır, 2016).

Alabama Chanin, yeni, organik, geri dönüştürülmüş veya kullanılmış malzemeleri el işçiliği ile katma değer kazanmasını sağlayarak az sayıda üretim yapan bir firmadır. Alabama Floresna'daki 30 yerel zanaatkar tarafından el işçiliği ile üretilen her giysi, zanaatkarların ürettiği özel bir tasarım olarak üretilmektedir (Görsel 1). Bu benzersiz üretim felsefesi ile karlılık elde edebilen Alabama Chanin yaklaşımı doğrultusunda

ilerleyen tasarımcılar ve firmalar için yol gösterici bir özelliğe sahiptir (Türkmen, 2012).

Görsel 1. Alabama Chanin Rustik Tasarımı

Mina Perhonen markası ise, tasarımcı Akira Minagawa tarafın-dan zaman içinde değerini yitirmeyen giysiler yaratma amacıyla kurulmuştur. Minagawa, yerel ve küçük işletmeler aracılığıyla geleneksel giysi teknikleri doğrultusunda, sezonluk moda döngülerini takip etmeyen ve uzun ömürlü parçalar üretmeye odaklanmıştır. Ülkemizde Gönül Paksoy, yavaş moda tasarımının bir örneği olarak öne çıkmaktadır. Tekke giysilerini tasarımlarında kullanan Paksoy, Türk kumaş ve aksesuar parçalarını farklı boyama teknikleri ve malzemelerle birleştirerek zamansız ve benzersiz ürünler üretmektedir. Geleneksel ve çağdaşın rafine sentezini oluşturan tasarımcı, Adana’da bir grup

kadına iş olanağı sağlayarak üretiminin bir bölümünü gerçekleştirmiştir (Türkmen, 2012).

Görsel 2. Mina Perhonen Sürdürülebilirlik Doğrultusundaki Tasarımı “Güneşli Noktalar”

Görsel 3. Gönül Paksoy’un Tasarımından Bir Örnek

Görsel 4. 2016-2017 Sonbahar | Kış Paris Haute Couture Moda Haftasındaki Viktor & Rolf Defilesi

Görsel 4’de yer alan Amsterdamlı moda evi bir önceki koleksiyonundan kalan parçalar ile yeni koleksiyonunu hazırlamıştır. Koleksiyonda heykelsi forma sahip kumaşlar, kumaş kaplı çerçeveler, Kübizm esintili maskeler ve üç boyutlu devasa çiçekle-re yer vermişlerdir (Url 1).

Çevredeki olumsuz etkiler eko-moda aracılığıyla en aza indirilirken insanlara ve toplumun geneline fayda sağlayacak şekilde tasarım ve üretim basamaklarını aktif olarak kullanmayı hedeflemektedirler. Bu akım, hızlı moda trendlerinin neden olduğu aşırı tekstil üretiminin ekonomiye ve doğaya verdiği zararı önlemeyi amaçlar. Sosyal açıdan da sektörde çalışan işçilerin uygun ve elverişli koşullarda çalışmasını destekler (Yüksel ve Gürcüm, 2012).

**Görsel 5. Ryan Mario Yasin Tarafından Geliştirilen Petit Pli
Adını Verdiği Büyüyen Elbise 1**

**Görsel 6. Ryan Mario Yasin Tarafından Geliştirilen Petit Pli
Adını Verdiği Büyüyen Elbise 2**

Görsel 5 ve 6'daki çocuk elbisesini Royal College of Art lisansüstü öğrencisi Ryan Mario Yasin, 6 ila 36 ay arasındaki çocuklar için özel olarak tasarladığı, çocukla birlikte büyüyen

“Petit Pli” adını verdiği kıyafetin üretimini yapmıştır. Kıyafetin çok yönlü su geçirmez kumaşı, çeşitli ebatlarda ve çift yönlü olarak büyüyebilmesi önemli özelliklerindedir (Url 2).

**Görsel 7. 7. Antalya Fashion Week 2024 Gökhan YAVAŞ’ın
Sürdürülebilir Koleksiyonu**

Görsel 7’de Gökhan Yavaş, ‘RE!’ adını verdiği sürdürülebilir yeni koleksiyonunu sundu. Tasarımcı bir önceki koleksiyonundan kalan parçalarla yeni bir koleksiyon tasarlayarak sunumu gerçekleştirmiştir (Url: 3).

4. SONUÇ

Tekstil ve moda sektörünün insana, çevreye ve ekonomiye olan zararlarını en aza indirmek, dünya ve insanlık için önemi

büyüktür. Bu açıdan üretim esnasında kullanılan hammadde ve kimyasalların azaltılarak zararları minimum seviyelere indirilmesi gerekmektedir. Başlangıçta bitkisel liflerin üretiminde tarım ilaçlarının ve sentetik liflerin üretiminde kimyasal maddelerin kullanımının azaltılması, organik liflerin ve yenilenebilir hammadde kaynaklarının tercih edilmesi, sentetik boyarmaddeler yerine sağlığa zararları olmayan doğal boyarmaddelerin kullanılması ve tüketimle birlikte atık haline gelen ürünlerin geri dönüşümü önerilmektedir. Ayrıca, tasarımcıların tasarımlarında ekolojik etik kurallarını ön planda tutarak, ürünlerin tüketim döngüsünü uzatmaları da önemli bir katkı sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- BSTB (T.C. Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı) Sanayi Genel Müdürlüğü Sektörel Raporlar ve Analizler Serisi Tekstil, Hazır giyim ve Deri Ürünleri Sektörleri Raporu. 2014/1.
- Can, Ö., Ayvaz, K.M. (2017). Tekstil ve Modada Sürdürülebilirlik, Akademik Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt 1, s. 110-119.
- Kılıç, S. (2012). Sürdürülebilir Kalkınma Anlayışının Ekonomik Boyutuna Ekolojik Bir Yaklaşım. İ.Ü Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, 47, 201-226.
- Mangır A. F. (2016). Sürdürülebilir Kalkınma İçin Yavaş ve Hızlı Moda. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi Cilt:19 41.Yıl Özel Sayısı, 143-154.
- Türkmen N. (2009). Tekstil ve Moda Tasarımı Açısından Sürdürülebilirlik ve Dönüşüm. Yayımlanmamış Sanatta Yeterlilik Tezi. İstanbul: Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi.
- Özmehmet, E. (2008). “Dünyada ve Türkiye Sürdürülebilir Kalkınma Yaklaşımları”. Journal of Yaşar University, (3.12), 1853-1876.
- Özdoğan, E., Korkmaz, A., Seventekin, N. (2007). Eko-Teks ve AB Çevre Etiket, Tekstil ve Konfeksiyon Dergisi, 17(3), 148-152.
- Şahin, Y., & Odabaşı, S. (2018). Sürdürülebilir Kalkınmada Moda Tasarımcısının Rolü’ne Yönelik Alanyazın İncelemesi. Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi, 14(2), 413-425.
- Tekin Akbulut, A.S. (2012). Türkiye’de Etik Moda Üzerine Bir Araştırma, Akdeniz Sanat Dergisi, Cilt 4, s. 39-43.

- Tıraş, H. H. (2012). Sürdürülebilir Kalkınma ve Çevre: Teorik Bir İnceleme. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 2, 57-73.
- Türkmen, N. (2011). Yeni Yüzyıl İçin Alternatif Bir Bakış Açısı: Yavaş Tasarımlar. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 3 (1), 98-105.
- Türkmen, N. (2012, 09). Sürdürülebilir Bir Tekstil Endüstrisi İçin “Yavaşlık” ve Alternatif Üretim Modelleri. Akdeniz Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Moda ve Tekstil Tasarım Bölümü tarafından düzenlenen Uluslararası Moda ve Tekstil Tasarım Sempozyumunda bildiri, Antalya.
- Yüksel, C., ve Gürcüm, H.B. (2012). Moda Sektörünü Yavaşlatan Eğilim: Eko Moda ve Sürdürülebilirlik, Akdeniz Üniversitesi Dergisi, Cilt 4, s. 48-51.

İnternet Kaynakları

- Url 1. <https://www.vbenzeri.com/inovasyon/surdurulebilir-moda>
Erişim Tarihi: 29.05.2024.
- Url 2. <https://www.yesilodak.com/cocugunuzla-birlikte-buyuyen-surdurulebilir-giysiler> Erişim Tarihi: 30.05.2024.
- Url 3. <https://www.alanyapostasi.com.tr/magazin/antalya-fashion-week-7-kez-kapilarini-acti> Erişim Tarihi: 02.06.2024.
- Görsel 1. <https://rusticchic.wordpress.com/2010/04/03/the-rustic-chic-style-of-alabama-CHANIN/> Erişim Tarihi: 05.06.2024.
- Görsel 2. <https://www.mina-perhonen.jp/journal/repair-remake/2021/1119> Erişim Tarihi: 05.06.2024.

Görsel 3. <https://www.haberturk.com/yasam/haber/1543632-gonul-paksoy-o-attiginiz-kabuklardan-neler-piser-bir-bilseniz> Erişim Tarihi: 07.06.2024

Görsel 4. <https://www.vbenzeri.com/inovasyon/surdurulebilir-moda> Erişim Tarihi: 29.05.2024.

Görsel 5-6. <https://www.yesilodak.com/cocugunuzla-birlikte-buyuyen-surdurulebilir-giysiler> Erişim Tarihi: 30.05.2024.

Görsel 7. <https://www.alanyapostasi.com.tr/magazin/antalya-fashion-week-7-kez-kapilarini-acti/> Erişim Tarihi: 02.06.2024.

TAKI TASARIMINDA DERİNİN KULLANIMI: ESTETİK, DAYANIKLILIK VE SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK

Hatice ER¹

Serap Yıldırım GEREN²

Ertan EROL³

1. GİRİŞ

Tasarım estetik görünümün yanı sıra fonksiyonellik içeren, yaratıcılık değeri yüksek, amaç, bütünlük ve kendine özgü bir görünüme sahip ürünlerin hazırlanması sürecidir. Tasarım, sadece yaratıcı zekanın değil, aynı zamanda kapsamlı bir araştırma ve inceleme sürecinin bir ürünüdür. Hedef kitleye yönelik farklı ve yaratıcı bir yorumla ortaya çıkan tasarım, olaylara farklı bir perspektiften bakabilme ve özgün detayları keşfetme becerisini içerir. (Nesrin, Ö. N. L. Ü.)

Takı kültür ve geleneklerin önemli bir yansıtıcısı olarak tarihsel süreçte çeşitli malzemelerden şekil almıştır. Taştan bronz, gümüşten altına, pırlantadan safire kadar birçok malzeme kullanılarak geçmişten günümüze taşınmıştır. Günümüzde ise camdan deriye, plastikten çeşitli tekstil ürünlerine kadar geniş bir

¹ Dr. Öğretim Üyesi, Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Çorlu Meslek Yüksekokulu, Tekstil, Giyim, Ayakkabı ve Deri Bölümü, Deri Teknolojisi Programı, her@nku.edu.tr, 0000-0003-2125-7406.

² Öğretim Görevlisi, Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Çorlu Meslek Yüksekokulu, Geleneksel El Sanatları programı, sygren @nku.edu.tr, 0000-0003-0059-7188.

³ Öğretim Görevlisi, Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Çorlu Meslek Yüksekokulu, Tekstil, Giyim, Ayakkabı ve Deri Bölümü, Deri Teknolojisi Programı, eerol@nku.edu.tr, 0000-0002-2595-9387.

malzeme yelpazesi kullanılarak takı tasarımı devam etmektedir. Takı, sadece maddi bir değere sahip olmanın ötesinde, geçmişin anılarını ve yaşanmışlıklarını taşıyan özel bir anlam içerir. (Şen, C. (2022).

Deri geçmişî çok eskilere dayana ve çeşitli sanat dallarında kullanılan çok yönlü bir malzemedir. Takı tasarımında derinin kullanımı, estetik, dayanıklılık ve sürdürülebilirlik gibi önemli unsurları bir araya getirerek benzersiz ve çarpıcı eserlerin ortaya çıkmasına olanak tanımaktadır. (Emine, N. A. S. (2022)

Deri doğal dokusu, renk tonları ve esnekliğı ile estetik bir zenginlik sunar. Geleneksel deri işleme teknikleriyle şekillendirilen takılar, kültürel mirası yansıtarak benzersiz ve anlamlı tasarımlara imza atar. Modern tasarımlarda ise deri, teknoloji ile birleşerek çağdaş ifadelerin oluşturulmasında önemli bir rol oynar. (Eroğlu, M. (2009))

Dayanıklılığı ve kalitesi ile bilinen deri, takılarda uzun ömürlü kullanım sağlar. Zamanla kullanılarak yaşlanan deri takılar, kullanıcıya özgü bir karakter kazanır. Sürdürülebilir tasarım anlayışına uygun bir malzeme olan deri, doğal kaynaklardan elde edilmesi ve geri dönüştürülebilir olmasıyla çevre dostu bir seçenek sunar.

Bu çalışmada derinin takı tasarımındaki çeşitli kullanım alanları, teknikleri ve malzemenin estetik gücü üzerindeki etkileri detaylı bir şekilde ele alınacaktır. Deri takı tasarımının gelecekteki potansiyeli, geleneksel ve modern tasarım anlayışlarıyla birleştirilerek nasıl şekillenebileceğı üzerine öngörülerde bulunulacaktır.

2. DERİNİN ESTETİK KATKISI

Derinin estetik katkısı, takı tasarımında önemli bir rol oynar. Deri, doğal dokusu, renk tonları ve esnekliğı ile takılara

benzersiz bir estetik zenginlik katar. Geleneksel ve modern tasarım yaklaşımları, derinin estetik potansiyelini farklı şekillerde değerlendirilebilir.

Estetik değer, tüketicilerde yaratmak istediği duygusal tepkileri ve görsel zevki de içermektedir. Deri, doğal ve sıcak bir malzeme olduğundan, deri takılarda sıcaklık, lüks ve zarafet gibi duygusal tepkiler uyandırmaktadır. Bununla birlikte, deri takılarda estetik değeri, tasarımcının yaratıcılığına, işçilik kalitesine ve estetik anlayışına bağlı olarak değişebilmektedir. (Mumcu, Y. (2016))

Deri takılar aynı zamanda, farklı işleme teknikleri kullanılarak yapılan detaylı ve özenli işçilik ile de estetik değerini artırır. Kabartma, oyma, baskı, boyama ve işleme gibi teknikler, deri üzerinde çeşitli desenler, figürler, motifler ve detaylar oluşturmayı sağlar. Bu işleme teknikleri, deri takılarda estetikle birlikte benzersiz bir karakter, görsel çekicilik katarken, detaylara verilen özen ve hassasiyet kaliteyi de artırır.(Atalan, D. N., Demir, Ö., & Çoruh, E.(2022))

Deri takılardaki estetik değeri artıran bir diğer faktör, kullanılan süslemeler ve detaylardır. İnciler, taşlar, metal aksesuarlar, dantel, boncuklar ve diğer dekoratif unsurlar, görsel cazibe oluşturmak için kullanılır. Bu unsurlar, deri tasarımlara farklılık, zenginlik ve kişisel tarz katarken, estetik değerlerini de yükseltmektedir. (Eroğlu, M.(2009))

Geleneksel tasarım anlayışında, deri genellikle doğal ve organik formları vurgulayan tasarımlarda kullanılır. El işçiliği ve geleneksel deri işleme teknikleri, takılarda benzersiz desenler ve detaylar oluşturabilir. Geleneksel tasarımlar genellikle derinin doğal tonlarına vurgu yapar, böylece takılar estetik ve natürel bir his uyandırır. (Yıldız, D. (2022))

Modern tasarım yaklaşımlarında ise deri, çağdaş ve minimal tasarımları desteklemek için kullanılabilir. Derinin

esnekliği, modern formları ve çağdaş detayları vurgulamak için idealdir. Deri, metal, cam veya diğer malzemelerle kombin edilerek modern ve şık takılar ortaya çıkabilir. (Nas, E., & ŞİMŞİR,E.)

Her iki yaklaşım da derinin estetik katkısını değerlendirirken, özgün ve kişiselleştirilmiş takılar oluşturmak için tasarımcılara geniş bir yaratıcı özgürlük sunar. Deri, takı tasarımında sıcaklık, doğallık ve özgünlük katan bir malzeme olarak öne çıkar.

3. EL İŞÇİLİĞİ VE GELENEKSEL TEKNİKLERİN DEVAMLILIĞI

Deri takı tasarımında el işçiliği, her bir parçanın benzersiz ve özgün bir karakter kazanmasını sağlar. Her kesim, her dikiş ve her detay, tasarımcının özgün dokunuşunu taşır ve bu da takıları sıradanlıktan uzaklaştırır. El işçiliği, bir sanat eserine verilen özen ve detaylarla, takılara duygu ve kişilik katar. (Yeşilmen, N. (2020))

Bu detaylar, tasarım sürecindeki zanaatkarlıkla birleştğinde, ortaya çıkan takılar sadece estetik birer obje olmaktan öte, bir hikâye anlatan sanat eserlerine dönüşür. (Çınar, N. (2021)) Elde yapılan kesimlerin inceliği, dikişlerin hassasiyeti ve şekillendirmelerin özgünlüğü, deri takıların sahibine ve tasarımcısına özel bir bağ kurulmasını sağlar.

El işçiliği, takı tasarımında detayların vurgulanmasına olanak tanır. Her bir çentik, her bir oyuk ve her bir desen, tasarımın derinliğini ve karakterini ortaya çıkarır. Bu detaylar, kullanıcının takıyı yakından inceledikçe keşfedilecek gizli güzelliklere dönüşür.

El işçiliği ve detaylar, deri takı tasarımlarını sıra dışı kılar. Bu detaylar, kullanıcılara sadece bir takı değil, bir sanat eseri

deneyimi sunar. El işçiliği ve detaylar, deri takıları özel ve değerli kılar, estetikten öte bir anlam yükler ve bu takıları sadece bir moda aksesuarı olmaktan çıkarıp sanatın bir ifadesine dönüştürür. (İşgören, N., Bayburtlu, Ç., Öznaz, D., & Büyükpehlivan, G. A. (2018))

Geleneksel teknikler, deri takı tasarımında geçmişin ustalığını ve zanaatkârlık geleneğini günümüzde yaşatmanın anahtarıdır. Deri, tarih boyunca farklı kültürlerde ve toplumlarda kullanılmış, çeşitli el işçiliği teknikleriyle işlenmiştir. Geleneksel deri işleme teknikleri, bu zanaatın derin köklerine bağlılık ve saygı anlamına gelir. (Erol, Ş. (2022))

Bu teknikler arasında yer alan kabartma, oyma, aplike, dikiş, işleme ve kakma gibi geleneksel yöntemler, deri takılara benzersiz bir karakter katar. Geleneksel desenlerin ve motiflerin kullanımı, takılara kültürel bir derinlik kazandırır ve tasarıma anlam yükler. Geleneksel teknikler, tasarımcının yaratıcılığını ve becerisini gösterme fırsatı sunar. (Küçükekiciler, B. (2022))

Geleneksel deri işleme teknikleri, tasarımcıya malzemenin özgün özelliklerini kullanma ve vurgulama şansı verir. Deri, doğal dokusu, esnekliği ve dayanıklılığı ile bilinir ve geleneksel tekniklerle bu özelliklerin ön plana çıkması sağlanır. Her bir deri parçası, zanaatkârın ellerinde özel bir sanat eserine dönüşür.

Kullanılan teknikler, sadece estetik değil, aynı zamanda sürdürülebilir bir anlayışın da bir ifadesidir. Geleneksel deri işleme, malzemenin doğal kaynaklarına saygı gösterir ve elde edilen ürünlerin dayanıklı ve uzun ömürlü olmasını sağlar. Bu da tüketicilere kaliteli ve özel bir ürün sunmanın yanı sıra çevreye duyarlı bir yaklaşımı temsil eder.

Geleneksel tekniklerin kullanımı, deri takı tasarımında geçmişle gelecek arasında bir köprü kurar. Bu teknikler, tasarımcılara sadece estetik bir ifade yaratma fırsatı değil, aynı

zamanda kültürel bir mirası koruma ve yaşatma sorumluluğunu da taşır. (Anayurt, Ö. (2021))

Deri, doğal bir malzeme olması nedeniyle dayanıklılık ve uzun ömürlülük açısından avantajlara sahiptir. Deri, doğal dokusu ve esnek yapısıyla dikkat çeker. (Toptaş, A., (1998)) Bu özellikler, deri takıların günlük kullanıma dayanıklı olmalarını sağlar ve zamanla deformasyona uğramadan korunmalarına yardımcı olur.

Takılarda kullanılan deri malzeme, uzun süreli kullanıma uygun olarak tasarlanır. Derinin doğal özellikleri, renk solmalarını önler ve takıların ilk günkü görünümünü uzun süre korumasına yardımcı olur. Bu durum, kullanıcıya uzun yıllar boyunca şık ve kaliteli bir takı deneyimi sunar.

Dayanıklılık, deri takı tasarımında dikiş, yapıştırma veya başka birleştirme yöntemleriyle desteklenir. Kaliteli dikişler ve sağlam bağlantılar, takının uzun süreli kullanımına katkıda bulunur. Ayrıca, deri malzemenin doğallığı, zaman içindeki kullanım sonrasında oluşan çizik ve lekeleri kolayca absorbe eder, bu da takının estetiğini bozmadan kullanılabilmesine olanak tanır. (Yeşilmen, N. (2020))

Dayanıklılık ve uzun ömürlülük, sadece ürün kalitesini artırmakla kalmaz, aynı zamanda sürdürülebilir bir tüketim anlayışını destekler. Kaliteli malzemeler ve dayanıklı tasarımlar, tüketicilere tek kullanımlık ürünler yerine uzun vadeli yatırım yapma şansı sunar. Bu da çevresel açıdan daha sürdürülebilir bir tercih haline gelmelerini sağlar. (Kipöz, Ş. (Ed.).(2021))

El işçiliği ve geleneksel teknikler, deri takıları daha dayanıklı kılar. Kaliteli bir el işçiliği, takının zamanla deformasyon yaşamadan dayanmasına ve uzun ömürlü olmasına katkı sağlar. Derinin doğal özellikleriyle uyumlu çalışan bu teknikler, ürünlerin fonksiyonel ve estetik açıdan tatmin edici olmasını sağlar.

Herkesin tarzı farklıdır ve bu nedenle bireysel tercihleri karşılayabilecek özgün tasarımlar, deri takı dünyasında önemli bir yer tutar. Deri malzeme, esnek yapısı sayesinde farklı şekil ve boyutlarda kullanılabilir, bu da tasarımcılara geniş bir yaratıcılık özgürlüğü sağlar.

Bireysel tasarımlar, genellikle el işçiliği veya özel üretim süreçleriyle hayata geçirilir. Takı tasarımcıları, müşterilerinin kişisel taleplerini ve tercihlerini dikkate alarak özel tasarımlar ortaya çıkarabilir. Örneğin, isim veya anlam taşıyan özel bir desenin deri takıya işlenmesi, takının kişisel ve anlam dolu olmasını sağlar. (Okca, A. K., & Kabukçu, E. (2020))

Özgün tasarımların yaratılmasında malzeme seçimi, renk kombinasyonları ve detaylara verilen önem büyük rol oynar. Deri takı tasarımcıları, sıra dışı süslemeler, dokular veya desenler kullanarak benzersiz ve dikkat çekici parçalar ortaya çıkabilirler.

Bireysel ve özgün tasarımlar, takı kullanıcılarına sadece estetik bir tatmin değil, aynı zamanda kendi tarzlarını yansıtabilecekleri özel bir ifade fırsatı sunar. Bu da müşteri memnuniyetini artırır ve tasarımcının marka değerini güçlendirir.

El işçiliği ve geleneksel teknikler, tasarımcılara bireysel ve özgün tasarımlar oluşturma fırsatı sunar. Her parça, tasarımcının kişisel dokunuşunu taşır ve kitle üretiminden farklı olarak bir hikâye anlatır. Bu da takıların daha değerli ve özel hissedilmesini sağlar.

El işçiliği ve geleneksel tekniklerin deri takı tasarımında devam etmesi, ürünlerin sadece görsel olarak çekici olmasını değil, aynı zamanda dayanıklılık ve kalite standartlarına da uygun olmasını sağlar. Bu unsurlar, deri takı tasarımını sadece bir moda trendinden öte, sanatsal ve zanaatkar bir yaklaşımın bir ifadesine dönüştürür.

4. SÜRDÜRÜLEBİLİR TASARIM YAKLAŞIMI

Deri, doğada biyolojik olarak parçalanabilen ve geri dönüştürülebilen bir malzemedir. Sürdürülebilir tasarım yaklaşımı, kullanılan derinin geri dönüştürülebilir özelliklere sahip olmasını içerir. Deri takı tasarımlarında kullanılan malzemenin kaynağına dikkat edilerek, geri dönüştürülebilirlik ve doğal çözünürlük özellikleri gözetilir.

4.1. Geri Dönüştürülebilir Malzeme Kullanımı

Geri dönüştürülebilir malzeme kullanımı, deri takı tasarımında sürdürülebilirliği destekleyen önemli bir unsurdur. Bu yaklaşım, tasarım sürecinde kullanılan malzemenin çevreye dost bir şekilde elde edilmesini ve kullanıldıktan sonra geri dönüşüm süreçlerine katkı sağlamasını içerir.

Geri dönüştürülebilir deri, sürdürülebilir kaynaklardan elde edilir ve bu, hayvanlara zarar vermeden, doğal kaynakları koruyarak gerçekleşir. Bu sayede, geleneksel deri üretim yöntemlerine göre çevresel etkiler önemli ölçüde azalır ve atık yönetimi konusunda etkin bir rol oynar. Kullanıldıktan sonra geri dönüştürülebilir olmaları, atıkların çevreye zarar vermeden döngüsel ekonomiye katılmasını sağlar. Bu da doğal kaynakların daha verimli ve sürdürülebilir bir şekilde kullanılmasına olanak tanır. (Güneş, S., & Demirarslan, D. (2020)) Aynı zamanda tasarımcılara daha fazla esneklik sunar. Farklı renk tonları, dokular ve kalınlıklarla üretilen geri dönüştürülebilir deri malzemeleri, tasarımcılara geniş bir yaratıcı palet sunarak özgün ve çeşitli tasarımların ortaya çıkmasına olanak tanır. (Ayanoğlu, S. G., & Saliha, A. G. A. Ç. (2017))

Geri dönüştürülebilir malzeme kullanımı, çevre bilincine sahip tüketicilere yönelik çekici bir seçenek oluşturur. Bu tür malzemelerle üretilen deri takılar, sadece estetik değil aynı zamanda çevre dostu bir tercih olarak görülerek talep bulabilir. (Buldum, O. D., & Emine, N. A.S.)

Deri takı tasarımında geri dönüştürülebilir malzeme kullanımı, sektörde sürdürülebilirliği destekleyen önemli bir adımdır ve gelecek nesillere daha yaşanabilir bir dünya bırakma hedefine katkı sağlar.

4.2. Atık Yönetimi ve Döngüsel Ekonomi

Atık yönetimi ve döngüsel ekonomi, deri takı tasarımında sürdürülebilirliği artırmak için önemli bir stratejidir. Bu yaklaşım, malzemelerin kullanım ömrü sona erdiğinde atık oluşturmak yerine bu atıkları ekonomik döngüye geri kazandırmayı amaçlar.

Döngüsel ekonomi, tasarım sürecinden başlayarak atık oluşumunu minimize etmeyi hedefler. Deri takı tasarımında kullanılan malzemelerin seçimi ve tasarım sürecinde atığın en aza indirilmesi, çevresel etkileri azaltır. (Yaman, R. (2022))

Atıkların yönetimi, geri dönüşüm ve geri kazanım süreçlerini içerir. Deri takı tasarımında kullanılan malzemelerin geri dönüştürülebilir olması, kullanıldıktan sonra bu malzemelerin başka ürünlerde kullanılabilmesine olanak tanır. Bu bağlamda atık yönetimi ve döngüsel ekonomi, yerel ekonomilere de katkı sağlar. Geri dönüştürülebilir malzemelerin işlenmesi ve tekrar kullanılması, yerel iş olanaklarını artırabilir ve ekonomik kalkınmaya destek olabilir. (Onur, D. A. (2020))

Döngüsel ekonomi, tasarım sürecinde yenilikçi ve yaratıcı çözümlere odaklanmayı teşvik eder. Deri takı tasarımında malzeme seçimi, ürün ambalajı ve tasarımın sonraki hayat evreleri konusunda yapılan inovasyonlar, sektöre yeni perspektifler kazandırabilir. (Veral, E. S., & Yiğitbaşıoğlu, H. (2018))

4.3. Doğal Kaynakların Korunması

Deri takı tasarımında kullanılacak deri malzemenin doğal kaynaklardan sorumlu şekilde üretilmiş olması önemlidir.

Örneğin, organik pamuk, doğal bitkisel boyalar veya geri dönüştürülmüş deri gibi malzemeler tercih edilebilir.

Deri üretim sürecinde kullanılan kimyasalların kontrol altında tutulması ve su tüketiminin azaltılması gibi faktörler, doğal kaynakların korunmasına yönelik önlemlerdir. Sürdürülebilir deri üretimi, çevresel etkileri azaltabilir. Üretim sürecinde enerji kullanımının verimli bir şekilde yapılması, doğal enerji kaynaklarının korunmasına katkı sağlar. (Toptaş, A., (1998))

Takılarda kullanılan metal aksesuarlar için maden ve mineral kullanımının azaltılması veya geri dönüştürülmüş metallerin tercih edilmesi, doğal kaynakların muhafaza edilmesini sağlar. Yerel kaynaklardan temin edilen malzemelerin kullanımı, taşıma maliyetlerini düşürerek enerji tasarrufu sağlar ve doğal kaynakların etkilenme riskini azaltır. (Duru, O. (2019).)

Deri takı tasarımında doğal kaynakların korunması, sektörde daha sürdürülebilir bir yaklaşımın benimsenmesine ve çevresel etkilerin azaltılmasına katkıda bulunabilir. Bu, tasarım süreçlerinde ve üretim aşamalarında doğal kaynakların bilinçli bir şekilde kullanılmasını içerir.

Sürdürülebilir tasarım, üretim süreçlerinde çevre dostu yöntemlerin benimsenmesini içerir. Deri takı tasarımlarının üretim aşamalarında enerji verimliliği, su tasarrufu ve kimyasal kullanımının minimize edilmesi gibi sürdürülebilir üretim prensipleri uygulanabilir. (Ofly, G. (2017))

Deri takı tasarımında sürdürülebilir bir yaklaşım benimsemek hem çevresel etkileri azaltmayı hem de estetik ve kaliteyi korumayı hedefler. Bu tasarım yaklaşımı, tüketicilere çevre dostu seçenekler sunarak sektöre önemli bir değer katmaktadır.

5. TAKILARDA KULLANILAN DERİ ÇEŞİTLERİ

Deri takılarda kullanılan deri çeşitleri, farklı özelliklere ve yapısal özelliklere sahip olabilir.

5.1. Doğal Deri

Doğal deri, hayvan derisinden elde edilen bir deri çeşididir. Genellikle koyun, keçi, sığır gibi hayvanların derileri kullanılır. Doğal deri, sağlam ve dayanıklı bir malzeme olup, farklı renklerde ve dokularda bulunabilir.

5.2. Suni Deri

Suni deri, doğal derinin sentetik alternatifidir. Sentetik malzemelerin kombinasyonu ile üretilir ve genellikle plastik veya poliüretan bazlıdır. Suni deri, doğal deriye benzer bir görünüm ve his sağlayabilir.

5.3. Geri Dönüşümlü Deri

Geri dönüşümlü deri, atık deri parçalarının veya geri dönüştürülmüş deri ürünlerinin yeniden kullanılmasıyla elde edilen bir deri çeşididir. Bu yöntemle, kaynakları koruma ve atık miktarını azaltma amaçlanır.

5.4. Vegan Deri

Çeşitli bitkisel malzemelerin işlenmesiyle elde edilebilir. Örneğin, ananas yapraklarından elde edilen ananas derisi (pineapple leather), mantar köklerinden yapılan mantar derisi (mushroom leather) ve meşe ağacı kabuklarından üretilen meşe derisi (oak leather) gibi vegan deri türleri bulunmaktadır. Ayrıca, sentetik malzemelerden üretilen PU (poliüretan) ve PVC (polivinilklorür) gibi malzemeler de vegan deri alternatifleri olarak kullanılmaktadır.

Bu deri çeşitleri, farklı takı tasarımlarında kullanılarak çeşitlilik sağlar. Her bir deri çeşidi, tasarımcıya farklı dokular,

renkler ve özellikler sunar, böylece takı tasarımlarında çeşitli estetik ve stil seçenekleri elde edilebilir. (Oral, O., Dirgar, E., & İllez, Ö. Ü. A. A.(2022))

6. DERİ TAKI ÇEŞİTLERİ

Deri takılar, farklı stillere ve tercihlere hitap eden geniş bir çeşitlilik sunmaktadır.

6.1. Deri Bilezikler

Deri bilezikler, bileğe takılan ve genellikle kayış şeklinde olan takılardır. Geniş, ince, örgülü veya deri kayış üzerine eklenen süslemelerle farklı stillerde tasarlanabilirler.

Görsel 1. Deri Bilezik

Kaynak: <https://www.filizasli.com/3-tur-deri-bileklik>

6.2. Deri Kolyeler

Deri kolyeler, boyna takılan ve genellikle deri kayış üzerine asılan süslemelerdir. Farklı uzunluklarda ve stillerde tasarlanabilirler. Deri kayışa eklenen püsküller, metal aksesuarlar veya taşlar gibi detaylarla daha dikkat çekici hale getirilebilirler.

Görsel 2. Deri Kolye

Kaynak: <https://tr.pinterest.com/pin/deri-kolye>

6.3. Deri K peler

Deri küpeler, kulaklara takılan ve genellikle deri malzemeden yapılan süslemelerdir. Farklı şekillerde kesilerek ve  ekillendirilerek tasarlanabilirler. Deriye eklenen metal halkalar, boncuklar veya ta lar gibi detaylarla zenginle tirilebilirler.

Görsel 3. Deri Küpe

Kaynak: (<https://tr.pinterest.com/hlyasoykan/deri-kupe>)

6.4. Deri Bileklikler

Deri bileklikler, bile e takılan ve genellikle ince deri kayı tan oluşan takılardır. Üzerlerine  rg  veya metal süslemeler eklenerek farklı stillerde tasarlanabilirler.

Görsel 4. Deri Bileklik

Kaynak: (<https://www.filizasli.com/kirmizi-deri-bileklik-1035>)

6.5. Deri Yüzükler

Deri yüzükler, parmaklara takılan ve genellikle ince deri kayış veya deri banttan yapılan takılardır. Farklı şekillerde kesilerek ve metal aksesuarlarla süslenerek tasarlanabilirler.

Görsel 5. Deri Yüzük

Kaynak: (<https://tr.pinterest.com/hlyasoykan/deri-yuzuk>)

6.6. Deri Broşlar

Deri broşlar, kıyafetlerde veya aksesuarlarda kullanılan süslemelerdir. Farklı şekillerde kesilen deri parçaları, broş iğnesi ile sabitlenerek kullanılır.

Görsel 6. Deri Broş

Kaynak: (<https://10marifet.org/yazi/deri-yaka-igneleri>)

6.7. Deri Saç Aksesuarları

Deri saç aksesuarları, saçlarda kullanılan süslemelerdir. Deri kayıştan yapılan saç bantları, saç tokaları veya saç kemerleri gibi çeşitli şekillerde tasarlanabilirler.

Görsel 7. Deri Toka

Kaynak: (<https://www.ipeksekerciler.com/tr>)

Bu sadece birkaç örnek olup, deri takı çeşitliliği kişisel tercihler, tasarımcının yaratıcılığı ve trendler doğrultusunda çok daha geniş bir yelpazede sunabilir. (Ceyhan, Y., & Nas,E.)

7. SONUÇ

Deri, takı tasarımında estetik, dayanıklılık ve sürdürülebilirlik açısından benzersiz bir denge sunar. Bu malzemenin doğal dokusu, renk tonları ve çeşitli işleme teknikleri, takılara estetik bir çekicilik kazandırır. Aynı zamanda deri, tasarımlara özgünlük ve karakter katarak takılara benzersiz bir görünüm kazandırır.

Dayanıklılık açısından deri, uzun ömürlü ve kullanışlı takı tasarımlarının oluşturulmasına olanak tanır. Kaliteli deri malzeme, takıların günlük kullanımda dahi deformasyona uğramadan dayanıklılığını sürdürebilmesini sağlar. El işçiliği ve geleneksel tekniklerle birleştğinde, deri takılar hem estetik hem de pratik bir kullanım sunar.

Sürdürülebilirlik açısından deri, doğal bir malzeme olması ve geri dönüştürülebilir özellikleri sayesinde çevre dostu bir seçenek sunar. Ancak, sürdürülebilir deri üretimi için etik ve çevre dostu uygulamaların benimsenmesi önemlidir. Bu bağlamda, deri takı tasarımlarının üretim aşamasında atık yönetimi ve döngüsel ekonomi prensipleriyle uyumlu bir şekilde çalışılmalıdır.

Gelişen teknoloji, deri işleme ve şekillendirme tekniklerine yeni olanaklar sunmaktadır. Dijital tasarım araçları ve üretim teknolojileri, tasarımcılara daha karmaşık ve özgün deri takılar oluşturma fırsatı vermektedir.

Son yıllarda çevresel etki konusundaki bilincin artması, sürdürülebilir malzeme ve üretim yöntemlerine olan talebi artırmıştır. Derinin doğal, biyobozunur ve geri dönüştürülebilir özellikleri, sürdürülebilir takı tasarımlarında tercih edilmesine katkı sağlamaktadır.

Deri, her tasarımı kişiselleştirmek için mükemmel bir malzemedir. Her deri parçasının benzersiz dokusu ve renk tonu,

takı tasarımlarına özgünlük katar. Bu özellik, müşterilere benzersiz ve kişisel parçalara sahip olma fırsatı sunar. Deri takı tasarımları, moda trendleri ve kültürel unsurlarla harmanlanabilir. Tasarımcılar, deri kullanarak farklı kültürlerden esinlenen ve modayı yansıtan takılar tasarlayabilirler.

Deri takı tasarımı, geleneksel deri işçiliği ile modern tasarımın buluştuğu bir alandır. Usta deri işçileri ile çağdaş takı tasarımcılarının iş birlikleri, benzersiz ve kaliteli ürünlerin ortaya çıkmasına olanak tanır. Deri takı tasarımları, estetik çeşitlilik, sürdürülebilirlik ve kişisel bağlantı üzerine odaklanarak takı tutkunları için çekici ve özgün seçenekler sunmaya devam edecektir.

KAYNAKLAR

- Anayurt, Ö. (2021). Xx. Yüzyılda Heykel Ve Takı Tasarımı İlişkisi (Master's Thesis, Altınbaş Üniversitesi/Lisansüstü Eğitim Enstitüsü).
- Atalan, D. N., Demir, Ö., & Çoruh, E. (2022). Deri Üzerine Ebru Boyama Tekniğinin Örnek Çalışma Bağlamında Değerlendirilmesi. *Turkish Journal Of Fashion Design And Management*, 4(3), 173-188.
- Ayanoğlu, S. G., & Saliha, A. Ğ. A. Ç. (2017). Sürdürülebilir Moda Kavramına Yönelik Tasarım Fikirleri. *Art-E Sanat Dergisi*, 10(19), 252-273.
- Buldum, O. D., & Emine, N. A. S. Sürdürülebilirlik Kavramı Bağlamında Çağdaş Takı Tasarımları.
- Ceyhan, Y., & Nas, E. İstanbul 'Da Dekoratif Ürünlerde Deri Kullanımı Ve Ürün Örnekleri
- Çetiner, M. (2023). Sürdürülebilir Moda Ve Bölgesel Markalama: Tokat Önerisi. *Folklor Akademi Dergisi*, 6(1), 341-364.
- Çınar, N. (2021). Deri Eserlerde Önleyici Koruma. *Akademik Sanat*, (12), 42-58.
- Duru, O. (2019). Çağdaş Takı Tasarımında Alternatif Malzeme Kullanımı Ve Tasarım Sürecine Etkileri (Master's Thesis, Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- E Kalite Tespiti Ve Deri Teknolojisi, Sade Ofset Matbaacılık, İstanbul
- Emine, N. A. S. (2022). Ürün Tasarımında Kültürel Sürdürülebilirlik Ve Özgün Değer. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 24 (Özel Sayı), 81-99.

- Eroğlu, M. (2009). Modern Takı Anlayışı İçinde Alternatif Malzemelerin Kullanımı, I. Uluslararası Katılımlı Mücevher-Takı Tasarımı Ve Eğitimi Sempozyumu, Aydın.
- Erol, Ş. (2022). Düşük Kaliteli Ve Kesim Atığı Derilerden İleri Dönüşüm Giysi Tasarımı Önerileri. Usak University Journal Of Social Sciences/Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 15(2).
- Güneş, S., & Demirarslan, D. (2020). Sürdürülebilirlik Ve Mobilya Tasarımında Çevreci Yaklaşımlar. Uluslararası İnsan Ve Sanat Araştırmaları Dergisi, 5(6), 81-99.
- Kipöz, Ş. (Ed.). (2021). Sürdürülebilir Moda. Yeni İnsan Yayınevi.
- Küçükekciler, B. (2019). 21. Yüzyılda Trendin Takı Tasarımında Kullanımı (Master's Thesis, Altınbaş Üniversitesi).
- Mumcu, Y. (2016). Ürünün Görsel Estetiğinin İçsel Referans Fiyatlara Etkisi (Master's Thesis, Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Nas, E., & Şimşir, E. Giyilebilir Sanatta Malzemenin Tasarım Sürecine Etkileri.
- Nesrin, Ö. N. L. Ü. Tasarımda Yaratıcılık Ve İşlevsellik Tekstil Tasarımındaki Konumu. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 3(1).
- Oflu, G. (2017). Günümüz Sanatında Kullanılan Geri Dönüşüm Malzemeleri (Master's Thesis, Altınbaş Üniversitesi).
- Okca, A. K., & Kabukçu, E. (2020). Geleneksel Üretimlerin Tasarım Odaklı Düşünme Metodu İle Desteklenmesi: Çaput Dokumacılığı. Sanat Ve Tasarım Dergisi, (26), 517-535.

- Onur, D. A. (2020). Moda Tasarımında Döngüsel Ekonomi Kavramı Ve Farklı Tasarım Seviyelerinde Benimsenen Stratejiler. *Sanat Ve Tasarım Dergisi*, 10(1), 24-40.
- Oral, O., Dirgar, E., & İlleez, Ö. Ü. A. A. (2022). Deri Saraciye Ürünleri Ve Özellikleri. *İksad Yayınevi*.
- Şen, C. (2022). 19 Ve 20. Yüzyıl Sanat Akımlarının Takı Tasarımı Üzerine Etkileri (Master's Thesis, Altınbaş Üniversitesi/Lisansüstü Eğitim Enstitüsü).
- Toptaş, A., (1998), Derid
- Veral, E. S., & Yiğitbaşıoğlu, H. (2018). Avrupa Birliği Atık Politikasında Atık Yönetiminden Kaynak Yönetimi Yaklaşımına Geçiş Yönelimleri Ve Döngüsel Ekonomi Modeli. *Ankara Üniversitesi Çevre Bilimleri Dergisi*, 6(1), 1-19.
- Yaman, R. (2022). Döngüsel Ekonomi Ve Türkiye'de Atık Yönetimi (Master's Thesis, Hasan Kalyoncu Üniversitesi).
- Yeşilmen, N. (2020). Geleneksel Tığ İşi Dantellerin (Tentenelerin) Çağdaş Takılarda Yorumlanması. *Akademik Sanat*, 5(11), 18-29.
- Yıldız, D. (2022). Dekoratif Tekstil Sanatlarının Takı Tasarımında Kullanımı. *Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi*, 11(2), 198-211.

TEKSTİL VE MODA TASARIMI ÇALIŞMALARI

yaz
yayınları

YAZ Yayınları
M.İhtisas OSB Mah. 4A Cad. No:3/3
İscehisar / AFYONKARAHİSAR
Tel : (0 531) 880 92 99
yazyayinlari@gmail.com • www.yazyayinlari.com